

ЧЕДИШКИНГЕ ООЖУРГАВАС

Совет Эвилелинин составына Тыванын каттышканын бээр бээр 30 чыл болур. Ийи дүңгүн орденниг бистин республиканын бүгү чону оя байырлагга төлөптиг ужуражыр дээр белеткен турар. Эркинин ажил-ишчилери байырлагга баа-ла төлөптиг утуур дээр социалисттик чарышты улам калбартып, шудургу амылдап турар.

Районун ажил-агыйлары Бүгү-эвилелин социалисттик чарыштыг кириштирсе, беш чылдын тодоралгычы чылынын бирги кварталын чедишкенин дооскан. Күрүннегээ азу саар планын 114,6 хуу, сүттү 124 хуу күөстөгөн. Бо дээр эркен чылын денеленип экти 1,2 хуу, а сүттү 43,3 хуу койну сатканымы о. Районга эркен чылын бирги кварталында бир ивекке олаштыр салган сүт 144 килограмм турган болза, бо чылын ол көргүзү 205 килограмм чедир өскөн азы сүт буюрдулга 57,6 хуу көвүдөн.

Районун чедишкени — чер-черле партия, совет болган өске-лаа хой-ниги организаацияларын, ажил-агый удуруткучуларын, тускай эртемчилерин болгаш мал-чарычтарын демин ажалынын түнели. Кыштагындагы эки организаациянын малдын төнгөш шыраак болган. Бүгүнге саткан мыйыстыг беа малдын дензиги эркен

чылын бирги кварталында 287 килограмм тургандан ам 300 килограмм четкен. Төрүр чус баш хойга олаштыр алган хураган эркен чылын районга 79 баш турган болза, бо чылын 84 баш болган. Ивектин, хойнук, төвенин баш саын элген өскөн. Иштинин малнын язы-бүрү чылдаганыраан хараар чоруу 31 хуу кызырлаган болган ону самчылаар, чидирер фактылар барык-ла чок аларган.

Мал ажалынын продуктуларын буюрун болгаш күрүннегээ саарын көвүдөм талаа-биле республикага калбарган социалисттик чарышка белик көргүзүп чеп алган Эркин район СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Министрлер Човуделенин, проф-эвилелеринин область чеву-деленин болгаш ВЛКСМ Тыва обкомунун районнар аразында ишчилер Кызыл тутун болгаш акша шапталын алган. Районун херекселчилер ишчилери биле амырлар хандырылга комбинаты база бирги кварталдын түнелинде чарышка республикага кайыма-даа ийги чөлөрүн элзеш. СЭКП Тыва обкомунун, Министрлер Човуделенин болгаш профэвилелеринин область чову-деленин ийги чөргөнни дипломнары-биле түс-тузуна шынаткан.

Коммунист Има Лекшин-оол удурткан амырлар хандырылга комбинатынын коллек-

тивн чонга ачы-дуза чедирер талаа-биле социалисттик ху-дээленин 8,1 муң рубльге ажыр күөстөкөн. Мария Суван-оол, Долгар Союн шыкша мурнакчылар мында хой. А үрүмкөтп саар бараан саар-уулгазын 103,8 хуу, ном саарын 118,1 хуу, ийги тара-нын 102 хуу күөстөкөн рай-онун херекселчилер брига-данынде Дарыма Юмбуу, Да-нил Дажыма болган оон-даа өскелер боттарынын күш-ажы-лы-биле чонун хундуктекин чаала алганар. Мындыг мур-накчыларын Совет Тыванын 30 чылынга күш-ажылычы бел-леткери ужуражыр чугаажок.

Тодоралгычы чылын баштайгы кварталында ажил-агыйлар аразында калбарган социалисттик чарыштыг ти-лекчилери Ленин аттыг кол-хозун ишчилери болганар. Көлхоз баштар чери-лаа, пар-тия организаация-лаа ажил-ды билигип организаастан, чону ажилче мөөнөй шы-даан. Оон түнелинде күрү-нег сүт саар хуу-дээл 143,7 хуу, эл саары 104,2 хуу күөстөкөн. Колхозтун Са-йыр-Аксы сүт-бараан ферма-за база районга бирги чери эл-зеш. Иянчаш колхоз СЭКП райкомунун болгаш райку-комунун ажил-агыйлар аразы-нда ишчилер Кызыл-туту-биле, а оон фермазы ферма-дар аразында ишчилер вымпел-биле шынаткан.

Районун хойжу бригадаларынын аразында калбарган социалисттик чарышка ССР-нин Дээди Советинин Нацио-налар Советинге Тес-Хемнин № 654 сонгула округтулан депутаттыг калындагы деп-штинерин, Күш-ажылычы Кы-зыл Тук орденни эилекчиин Алдын-оол Союн удурткан ком-сомолчу-аныяктар бригаданы тивелен. «Мөрөн» колхозта Александр Мошун, «Комму-низмче орук» колхозта Ши-меккей Чоюунун бригаданын хойжу бригадаларынын ажил-ды база чедишкенин болган.

Совет Тыванын 30 чыл бо-лур оюну чылын ажил-ишче мурнакчыларын саны улам-на буювур турары өөрүчүт. Хойжулар Баанай Ко-налай, Белья Мамаа, Хумбин Ардакча, Дүпчөн Эрес-оол, чо-лаачы-салгычы Биче-оол Дүк-түт-оол, коммунал ажил-агый конторанын ажилчыны Бе-ра Монгуш, септенге-тузук участогунун тузукчуу Има Кок-оол болган оон-даа өске оон ишчилер социалисттик чарышты мурнуку оутурууда чоруу туралар.

Бо чылын баштайгы квар-талы эркиндер багыт эвес түнелдерин дооскан. Иччал-зажок чедишкениг оожурган болза, чак бектиренин чепи алыр деп партия айтып ту-ралар болгой. Беш чылын тола-дыкчы чылын чедишкениг доосар. Совет Тыванын 30 чылын төлөптиг утуур дээр

чоруттунар амырларын хем-чээли аажак уут деп чүвени районун партия, совет бол-ган өске-лаа хой-ниги органи-заациялары, бүгү ажилчы чоннары белик харысалга-биле меедере билип турар.

Оон-биле чергелештир бисте чедир шиптирлеттимиз ай-тырылгар, четпестер ам-даа эвеш эвес деп чүвени шуут чугаалаар херек. Оларын шиптирлээр дээр тодоттай хемчеглерин азыр апар. Илангы Совет Тыванын 30 чылынын мөөнөйи байыраал-дыг демдээринин эки ар-газы кол кичээгейи шипти-рлеттимиз айтырылгары мөөнөзери болур.

Мал ажалы, илангы хой ажалы, бистин районун эконо-мизациянын кол үнелин болгай. Тывага хой ажалын улам илай хөгжүренин дугайында СЭКП Тыва обкомунун X пленумунун докта-лын күөсөдир талаа-биле рай-онга хой чүгүлү кылар. Бисте бо талаа-биле материалдык бааза ам-даа кошкак. Хой хой кирер улелери кажалар, малчынарга таарымчалыг ба-жынар болгаш чагайжыт-тыккан бригада төштери чок. Бо чылын 4 кызыл-булуун, 3 чунар-бажыны, чуртталга ба-жынынын тулар, комсомолчу-аныяктарын 3 хойжу брига-далар организаастар. Ол хем-чеглер шыр малды астуруни-ге чугула баым болур.

Малын өөри-биле черге-лештир чылдагынын кызыл апары чугаажок. Иянчаш тайгаларга шаандакы эрги хо-наштарын ажыглаарын бааза шенээр бис. Бо бүгү-биле чер-гелештир малдын уксаажы-лыгында, тарып боозалы-гында, чөм-суур белеткенин-де болгаш өске-лаа бар четпестери чылдагы хемчеглер ал-дыннып турар.

Мурнуку чылдарда күрү-нег саар малдын дензиги бистин районга чарыс болуп турган. Ам саар малдарын тускай ажааллага тургузуп эгелзеш. Бо хунерде чакы хову ажилдарын шынарлыг доозары, хой кыргырынга белеткел болгаш өске-лаа сон-таарладып болбас ажилдар — партия организаацияларынын кол кичээгейинде турар.

Совет Тыванын 30 чыл оюнга белеткенин болгаш ону байрлап эрттиренин дугайында СЭКП Тыва обкомунун доктаалыга холбаштыр рай-онга чорудары-биле ажилда кылган хемчеглерин боттанды-рап дээр партия организаация-лары шудургу ажалдарын чор-удар ужураут. Илангы улелер буюрдулгелерин, ка-да ажил-агыйнын болгаш культуранын, суурлар чагай-ажылыгынын талаа-биле хой талаа ажилдарын чоруд-ар апар. Ол хемчеглерин амырларга боттандырылгыче бүгү ажилчы чоннарын кү-жүн мобилизаастан турган. Ийги билин төлөптиг утууру — бистин чугула соругтарымыс болур.

А. МОНГУШ,
СЭКП Эркин райкомунун бирги секретары.

КӨРГҮЗҮГЛЕР БЕДИК

Республиканың туугуларын туугу ыяжы-биле хандыр Улуг-Хем ыаш улелер ажил-агый черинин буюрулге көргүзүгери элзеш бедэн. Чылдын баштайгы ийи айында сайгырылга талаа-биле план-ныг онаалда улуг-ла өрүл-вейи турган болза, март айда буюрулгенин адырларынн күнелиннин ажилдарынн амырларынн түнелинде бирги кварталдын планы ажыр күө-сеттинер аргалыг болган. План өзугар апрель айда 250 муң рубльдин продукция-зын сайгар турган, ону хер-рен кырында 260 муңга бот-тандырган.

Бирги кварталда буюрулге нитизин-биле 1 млн. 220 муң рубльдин барааныг продукция-зын буюруп үндүр турган, оон 125 муң рубль ажырган. Апрельде 265 муң рубльдин барааныг продукция-зын буюруп планын 101,1 хуу күөстөкөн.

Ыаш улелер ажил-агый черинин мол көргүзү болур — туугу ыяжын кезип белек-кээр болгаш ону саладып, чүдүрүп чорудар черлерине үндүр сөөртүр эки чөрүп келген. Эркин кварталда 60 муң кубометр туугу ыяжын белекээр турган, ону оон 6902 кубометр ажырган.

Туугу ыяжын кезип белек-кээр талаа-биле Ырбаннн болгаш Чербинн ыяш белек-кээр пунктуларын аразында чарыш ачыр-лачыр түн-нелдерлиг болуп турар. Ыр-банчылар кварталда 40 муң кубометрини орунга 42:662 кубометри, а оларнын чарыштыгы — 20 муңку белеккээр турган, оон 4.240 кубометрин ажырган. Ажил-чынын нити хемчээлин барымаалаарга ырбанчылар черле Чербининден азыг: квартал дургузунда 300 кубометр дилиг материалдарын кылар турган, олар оон 180 кубометр ажыр берген.

Ыяш дилер чак тодарыды-чы чылым баштайгы квар-талында 6 муң кубометр дилиг материалдары-биле туугу-ларын хандыр онаалдазын 496 кубометрге ажыр күөстө-көн. Буюрулгенин небель чеги 100 муң рубльдин пре-дукциязын бээр планын 11 муң рубльге ажыр боттанды-рып шыдаан.

Биче комплексти бригадалар аразында кварталда эң дээр көргүзү дээр чарыш-ка тилекчи Ырбан пункту-зунда Николай Александрович

Савоскын хөвээр. Ол мурна-чы бригада квартал дургу-зунда 3878 кубометр туугу ыяжын кезип белеккээр план-ныг онаалдын 125 хуу күө-сеткен. Тыва АССР-ниң Дээди Советинин депутаты Николай Николаевич Савинини эркин үш айда 4800 кубометр ыяшты белеккээр, планын онаал-дын 120 хуу күөсөдирин болгаш пунктта чарыштыг ийги черин элзеш. Чербиде ыяжы бригадалардан А. П. Мислова удурткан ыяш не-кчилер чылым баштайгы кварталында 4383 кубометр-ни белеккээр, планын 124,8 хуу күөсөдир, бодунуң коллективинде дээр көргүзүлгү болган.

Арга-арыга нескен ыяшты ажык черие үндүр сөөртүр автомашиналар чолаачыларынын аразында чарыштыг тилекчилерин көргүзүгери амы белик. Хуу талаа-биле адыр болза чербичилерин көргүзү шыраак. Ыаа аны-як чолаачы Геннадий Сосед-кин кварталда 965 кубометр ыяшты сөөртүп, планын онаалдазын 171,4 хуу күөстө-көн. Оон даразында чери хөөчүн чолаачы Валерий Харитонович Никитов элзеш, бодунга бердинген онаалдын 167,7 хуу чери-ген. Василий Григорьевич Зайцев даалганы 157,9 хуу чедиргеш, үшү чери үнген.

Ынчалза-да Ырбаннн ыяш сөөртүп турар чолаачылары ол өөрүндөн улуг-ла калыш чок. Геннадий Лапшин биче Николай Бабушкин тус-ту-зунда дөс-дараалаштыр 2038, болгаш 2097 кубометр ыяшты үндүр сөөрткөш, планын онаалдарын бирзези 138, а эки — 133 хуу кылар боттандырганнар.

Ыяш белекчилеринин аразында чарыш сонгулдагы утиштур калбарган күш-ажылычы элзег-биле холбаш-тыр амгы хунерде улам күштөлген.

Н. КУЛАНОВА,
Улуг-Хем ыяш улелер ажил-агый черинин эконо-мизи.

ЧУРУКТА: Ырбаннн ыяш белеккээр пунктунда Н. А. Савоскын удурткан биче комплексти бригадаларын мур-начы амырларынн бирзези АНАТОЛИЙ МЕЛЬНИ-ЧЕНКО. Ол хун үлүүн уругу-чу 130 хуудан кудулатпайн келген.

О. НАМЧЫЛАНТЫҢ фотозу.

Часкы хову ажилдары СУГГАТ БЕДИК ДУЖУТТУ БЭЭР

«Октябрь 30 чылы» колхоз биле СЭКП-нин XIII съездин аттыг сөздок Чадаан-нын суггарылга системанын ажил-ла-дыни чыгче киргени бо. Ол ажил-агый-ларга тармакта мурнуун суггарылгазын көөр дээр «Октябрь 30 чылы» колхозту Кызыл-Хадан пөдөчө чорутуvus. Бели-дзенин хову турала. Инда повар ийи кыс дүштөк чөм белеткен, чай чок амылдап турар.

Хүрөк турган суггачылар шөлдө тарды тургулапкан амылдап туралар. Олар-нын чогуунда «ДН-70» маркалыг, шаш-тырп суггар агрегат... Бир суггачы-биле ужуражыр берген, ажил-херектин байдалы сонугартамыс.

— Бо амылдап турар кижилер мези удурткан эвенозун кезигишери-дир — деп, Ондар Эрес-оол чугаалады. — До ол дээр кижиле Донгак Саарымоунун, оон дараазындагы Кара-Сал Бопан-оолдун эвенозу. Бо эвеноларда суггач ажилы кидин үгүс.

Оон иштери база чедип келдилер. Ара-ыска ажил-ишчи чугаа болган.

— Эвенода чеже га чер быкылаттын-ганын? Чарышка кымын эвенозун кый-гыртырар? Бир галан каш центнер дүжүт амыр хууээнинер? — деп, Чадаан-нын суггарылга система эргеленин кол и-жевери Никола Николаевич Монге айтырды.

Дерт эркин бирзези оудар.

— Ол айтырлар амылдазында биске бидинмес — дей кааптарга, өөрү база «Индиг-индиг, бидинмес» — дийтилер.

— Чүгө?

— Бистер 12 кижиле амылдап турууста эвеноларга хуваган чүе. Эвенога чеже га чери быкылаанын, гектардан-на каш центнер дүжүтү амыр, чарышты кав-чаар организаастаанын биске дынатпаан, өкү сонугар, билип алмысак турар бис — деп, Э. Ондар чугаалады.

— Нитизин-биле 300 га шөлдү суггар-ган боор бис деп, болай-тыр мен. Дык-ла амылдап келдизис. Часкы суггач эр-денден бөөр кылган ажилды эвеноларга хуваар, кижиле буюрулге база хуваар апары-мынаан — дээр, күлөр ар узун хончулук ийин хөре тырты.

— Бо бригаданы Донсан Анай-оол уш-тап-баштап, буюрун ийги хемчөгү турар. Андагы чөр хемчөгү дээр демин-не ал-танган кижиле. Ол келер чоокшудан — дээр, Александр Ондар хууэрэн эгинишээр.

суг агысқан шөлдүчө басыпты. Оон өске аштери баа-ла амылдап киритилер.

Шыгы кеве берген черин Куулар Челе-во болушун элзег солуктузу Михаил Монгуш-биле алдырып эгелээр деп турга, анаа чөдө бердим.

— Андагы черикис 80 га ашкан. Черин суггарганы өки, шынарды-дыр. Оон элек дүжүтү ажаап аларынын ар-газы бар. Бистин бригаданын социалисттик хууээнинде, тарая культураларынн гектардан-на 15 центнер, а курууза-нымын 200 центнер дүжүтү амыр көрдүнгөн. СЭКП Т-ын партияга, совет улуска Кыйгырынга харым кылар күш-ажылычы чедишкенин чедип элзеш-пиз — деп, К. Чечен-оол чугаалаан. «ДН-75»-жи башкарып чоруту.

Суггачылар-биле адаанышкан чүе деп, Монгуш Монгуш-оол «ДН-70» ар-галынын «чашкыныларын» уламчылавышкан. Ол суггарылганы шы-нардыг чорудар дээр сорук киришкениг амылдап турар.

Шөлдө күш-ажылычы иш-биле танышкан, бригада төвүнге келиривисе Бани-Тала Куулар бажынынын директору Эркин Куулар агитхуудустун, аджектиг дуга-рын үндүрүп, кызыл-булуунга амылдаан оудар.

— Часкы тарыга кыска хууэенлиг болганда, агитхуудусту улаа-дараа үндү-рүп, ажил-ишчи мурнакчыларын дур-жулгазын чырыдары чугула. Оон-биле ка-да четпестерин хава парлаганыга кид-ин-биле илдереткен, оон чылдырынга дуза чедирер ужурут — дээр, Эркин Бе-зидеревич далаптыг амылдап кирити.

Суггачылар, механизаторлар эки ажил-дап, тарыларын ыска хууэалаа, шынар-дыг чорудары-биле ажалынын темпизин шпикынчынын турда, четпестери чыл-дырынын хемчеглери алдынайып турар.

Тарая, курууза тарып шөлдө чөмчиди-лде төктүнгөн. Бригадар А. Куулар-нын чугаазы-биле алдыра, чогаа шулуун 700 тонна өлек, 30 тонна минералдыг чөмчидилде төктүнгөн. Хову туралаада өскү агитациянын хедиревиси чөмчөк чок кылган. Суггачылар сүгү дүе ак-сыг кашып, суурда бажынарнынга хонган, амылда араштап кээр турар. Оон хараа-зын, биле суг дүе ажыгала чок артып чылар.

М. СЕВЕН.

Тес-Хемнин Кызыл-Чыраа көзү Савоскин дөвөкээр-де Ак-Эрик колхозтун болгаш инда организаацияларын ажил-ишчилери тодоралгычы чылын социалисттик чары-жында хаара туттуган. Ону кварталдап түнөп турар. Бо чылын баштайгы кварталынын түнелин чөөкча чаа бү-гү чонун хураалыга чугаа-лашканы.

Анаа көдө Советтик күө-комунун дарганы О. Маады отур-элткел кылган, эркен кварталдын түнелдерин анал-дык, чонга таныштырган. Колхозтун малы хур кыш аш-кан, чаш төлдү мөдди камга-лашканына малчынын кү-жүненинниг ажилдаан. Чижэ, С. Балчыг удурткан № 1 хойжу бригадала оон-даа 4 муң ажыг койну чаш төлдү 100 хуу камгалап ал-ган. № 2 хойжу бригадала тө-рөөк 2800 ажыг койну чаш

БҮГҮ ЧОННУН ХУРАЛЫНГА

төлдү 99 хуу камгалаан.

Ол шыкша көдө Советтик дөвөкээринде албан органи-заациялардан көдө, эмнелге чери чон ортузунга эмнелге-профилактиктиг ажилды шуду-ругу чорутканын ол хураалга демдээлэн. Эмнелгени сеп-телзенин ой-шаанда кылган.

Колхозта хөрекенер чөвү-дөги план баузар чон орту-зунга амылдап элзеш илдей-житкен. Агиткватрларлар конгретин беш улаа органи-заастаан, декция, бөсөлөлөрү 7 улаа арттырган. Хөрекенер нити болган оон чөвү-дөлин хураалын план өзү-гө эртирп, анаа хөрекенер-нени колхоз буюрулгезинге хаара туудар, урутар кижиле-дизеи, нитинин корум-чу-

румун камгалаары шыкша чугу-ла айтырылгарын чугаалаш-кан.

Часкы хову ажалында белеткел чарыс денелде дээрин ол хураалга шыгыг чугаалашкан. 299 тонна уре-зенин чажар шынардыга чедирер турган 267 тоннаын белеккээр.

Тракторларын чугаа чары-лык хире кезин ховуе үн-еринге белек. Ажыла өске-лаа четпестери бүгү чонун хураалыга түнөп чугаала-жып тура, чедир кылдынмаан чүдүлери — ийги кварталда калатпаанынын хемчеглери айтылган доктаалы ол хура-лга хууээн алган.

Б. КЫРГЫС.

КЫЗЫМАККАЙ ЭРГЕЛЕКЧИ

Бистин Бай-Тайганын Улуг-биче кижилери ону Шожуто-вич дийип хундүдери анаа эвес. Сергей Шожутович Артына Бай-Тайга районунун белеккелдер скаалын 1961 чылдан бээр эргелекчилеп келген. Бо үекин иштинде оон ажилыг хөдөмдөр дам-чын чеже тонна дүк, чеже көөк алгы-кеш, язы-бүрү өлүк кештери шуужуп ар-тырар дээр.

Оон амылдап турар черинге барган көөр болзунара, инда шуут чүе эмге-секселиг, арып-силгип. Илангы дүк складын кыргыда үезинде дүк хууээн алдырынга ыяк белеткен. Оон ийги аргы-сылгит, дүк тырмыр пресс, дензи чикеттиг чүддөр белек. А кургар алгы-кеш ка-

далаалаар сарай база бар. Кы-зыл-ла универсалдыг бааза-зынче чүдүрүп чорударынга белеткен каан алгы-кеш мында эмжөк. Алгы-кешти үрел-бесин дээр тускай черге чо-гуур негелде өзугар дузап турар. Дузаан алды чылын кайы-даа үезинде үрелбес, язы-бүрү хөмнер кылар болбаарындарыла ол таарымча-лыг дээрин Сергей Шожуто-вич эки билер.

Ол эркен чылын план-ныг онаалдарын ий, квартал сапында 110—120 хуу чедир күөсөдир, шудургу амылдаан. Планын чугаа сан талаа-биле күөсөдиринче эвес, а шы-нарныне иччөнгөй салып амылдап келген. Эргелекчи-нин кызымаккай ажалынын түнелинде белеккелдер конто-

разм өртек-үенин чарыштыр-байн, каража чок амылдаан.

Сергей Шожутович Арты-навы хей чылдарда үр-түн-нелиг ажилы дээр эркен чы-лын «Херекчилер коопера-тивизациянын тергенин» деп кө-рөк демдө-биле шынаан.

Беш чылдын тодоралгычы чылында 179 тонна дүк, 8 муң ажыг кезек язы-бүрү алгы-кеш, 1170 кг чөл-ку-дурук хылы болгаш өске-лаа белеккелдерин хууээн амыр-ны-биле амылдавышкан, эл-Артына Барыш-Хемчик рай-позунун белеккелдер контора-зынын эргелекчиин-биле соци-алисттик чарыштыг амылдап турар.

Х. Наң-оол.

МАРКСИЗМ ФИЛОСОФИЯЗЫНЫҢ

1909 чылдын майда Мос-сквага «Звено» деп ном үндү-рер чер В. И. Ленинниң «Ма-териализм болгаш эмпириокри-тицизм» деп философия тала-зы-биле кол ажалын парлап үндүргөн.

Ол номун баштайгы тира-жы элзеш — ийи муң экзе-мпляр болза-лаа, оон ужур-ду-лазы удут. Лениннин ол чо-гаалы К. Маркстын болгаш Ф. Энгельстын философиянын дараалыг. «Людвиг Фейербах болгаш классиктиг шөмөк философиянын төлүгү», «Анти-Дюринг» болган оон-лаа өске индиг философия талаа-биле классиктиг ажилдары-биле ка-ды чангыс оудуруга турар. Ол чогаал марксизминин филосо-фиянын чаа-чаа чүдүрү-биле болгаш ажалышыкынар-биле байланышкан, ону белик ча-лаже көздүргөн. Ол чогаал бү-гү дөдөгөй революсучу дайы-чыларын кижизип келген болгаш ам-лаа кижизип ту-

рар. Оон тиражы ам беш ми-ллион экземпляр ашкан. Ол чо-гаал дөдөгөйин язы-бүрү чүрттарында 20 ажыг ыл-дарга парлаттырган.

Ленин «Материализм бол-ган эмпириокритицизм» деп ажалын Женевага болгаш Лондонга 1908 чылдын фев-ральдан октябрьга чедир биж-ирген. Ленин ол ажалын бижирде, К. Маркс биле Ф. Эн-гельстын чогаалдарын санава-ска, орус, англи, немец болгаш француз ылдарыга бижитти-верген ийи чок ажыг номнарын өөөргөн.

Ленин тода болгаш мее-редиттү өзү-биле философия ай-тырылганын кичээлди са-дып турган. Ону билип алыр үезинде, номун бижип турган үезинде, сонгаар хаа коруп көөр дээр.

Ол дөдөгө 1905—1907 чыл-дарын баштайгы орус рево-люциянын бастырганынын

сөөлүндө политиктиг реакция-нын чылдары турган. Москва-да Преснага болган тура-хал-дымпыкынын чабыныгы төн-дүр кылган. Тоолдургу рево-люсучу «Потемкин» бронзо-сезин чөпөс хурааттырган. Паризм Күрүнне умзанын бөзүн таралы сыйрышкан. Мун-мун революсучу-ажылычыларын ка-ра-бажынарже кирип октаан, шөлдөгөже чоруткан, шаажы-лаан.

Ол үеде орус буржуазиянын идеология пролетариаттын идеология талаа-биле чөп-сөөн база хурааткан, чагырык-чы агыларын тивелзенин быжытлаарын орадажып тур-ган. Марксисчи диалектиканын болгаш төөгү материализминин

дүрүмнерин хажыткан, «бүрү шыкша» чогаалдар ном са-дымынга улаа-дараа көстүп кел-гилээр. Ол номнарын болгаш чүдүлдерин авторлары ботта-рын язы-бүрү кылдыр — эмпириокритиктер, эмпири-осимводистер, эмпирионистер деп алап турган. Иччал-лаа алыс утка-шынар чангыс: олар шуутузу марксисчи фило-софияга уду демисежир дээр каттышкан. Анаа эмпириокри-тицизм — «шүтүмдөкчи дүржүлганын» философияны тускай турушту элзеш турган. Оон үнелелчилери австрия физик болгаш философ Эрнст Мах биле немец философ Ри-хард Авенариус.

Бодунуң номун бижиринге

В. И. Ленинниң «Материализм болгаш эмпириокритицизм» Ленинге дөрт чыдаак болаа В. Базааров, А. Богданов, Я. Берман, О. Гельфонд, П. Ю-ркевич болган С. Суворов деп орус махистерин 1908 чылда үрел чөгаалдары болган. «Су-воровтуунаа» ангыда (ону номчуп тур мен) бүгү чүдү-лери шуутузу номчуму, чүдү буюрун номчаш, шуут килекип, хорзаяп турдум. Чок, ол марксизм эвес-тир! Бистин эмпириокритиктерин, эмпириосимводистерин болгаш эмпириосимводистерин ту-лааже чүткүп туралар-дыр» — деп, Ленин 1908 чылдын февральга Горькийге бижээн (Чогаалдарын дозу чыны-ды, т. 18, арн 386).

Ленинниң чогуур үезинде

бижиттинген болган ол үенин революсучу шимчөөшкенин чугула айтырылгарыга хары-лап турар ному марксис-чи философиянын көгүдө-ленин бүдүн үе-чанын тур-гускан.

Ленинниң ол ажалында чо-гум чүгү кол чүдү болуп ту-рары?

Хамыктын мурнуула маркс-изминин төлөгөттиг үнелин-нени ол камгалап алган. Марксизм-ленинизмнин зайына-зы бистин чус чымынса — эртем-техниктиг революция-нын чус чымында марксисчи-ленинниң теория эргижирэн дээр янылдыг чүдүлери ам база балдыткасал туралар. Ону бөгүн номчаш, Ленинниң

«Материализм болгаш эмпи-риокритицизм» деп ажалын сактып көөр-дир, ону бижип турар үеде марксизминин ыч-чарлагы зайынырыга баа индиг янылдыг чүдүлери чүлчүрүп тургулаан болгай.

Эмпириокритицизмнин фи-лософияны чөгүм чүгө өөрлөп турганыл? Ортемчей, мени догданыр турар бүгү чүдөр — ол дээрге мези чүгө көрүп, лынап, өскөрип, чытпак тур-вар чүдүлери-ди. Мен чо-гулда — Октябрьга база чок. Кижиле — Чер планетазында чө-генч хензиг амыта-дыр. Ол атомун чажыны, радио-чү-дөт болушуну тайлап-бырлап шыдаас дийип тур-ган.

Марксисчи философия ха-мыктын мурнуула материянын объективтиг туруп турарын, тодорайларга кижини тура-соруулаан болгаш күөкеленин хамарылга чокка материяны туруп турарн хууээн көрүп турар деп, Ленин өзөлап дем-делеп чораш. Материя шим-чөөшкн-биле тууду харыл-зашкак, объективтиг боттуг чорук дээрге шимчеп турар материя-дыр. Материянын бө-ленинчи тодорайлыгы бөгүн база чугула болуп турар. Фи-лософиянын кол айтырымы бо-лур — материя биле мее-редитин хамаржылызынын дугайында Энгельстын ажалыг формулировказын Ленин «Ма-териализм болгаш эмпириокри-

ПАРИЖТЕ КЫЗЫЛ ШӨЛ

Парижде барып, Елисей шөлдерине четкен кижы бурду байырлаган чурумалы-биле чайынткан, ырактан кызыл шөлүгү хевирин ма-гадар. Оң-биле кожа В. И. Ленинниң улуг чуруму. Ил-чичи ак-көк дээрлик космос делеминиң хаязында чуруп каан. Ону көргө, бүгү оран-делегейи кара-биле долган-дар көрүп алганыз сагындыр. Парижтиң мырыңай тө-вүнге мындаг ужуражылгага таварыш берген кижы ону ка-жан-даа утпас.

«В. И. Ленин, ужура чүдү болгаш космос» деп ол мо-заика композициязын болгаш Кызыл шөлүгү хевирин Аэро-флоттун совет агентствозунга суралгы француз чурукчу Надеяда Леже кылды берген. Май 1-де ол чурукчу Москва-да Кызыл шөлгө кээп, байыр-лык чыскаалды көргөн. «Прав-даның» корреспондентизи Па-рижте ол композицияны тур-гусканыңд төгүзүп чыгаалып бээрин чурукчуна дилээн.

— Ленинниң портретин чу-руур деп боала мейиз шагда-ла чоран чүве — деп, Н. Ле-

же чыгаалаан — 30 чылдарың өгөзүндө-ле, Парижтиң бир рестораныңа сава чуукчузу болуп ачылдып турган, ынак уран чүдүмгө бүгү аргамыш кажан-да берип эгелээр ирги мен деп бодал чоран үмдө Мюллерге сага митингге челе берген мен, аялз фран-цуз ажилчы коньярның баш-тыңчы Морис Торез чүве чыгаалап турган. Торез «Ленин» деп аазаарга-ла улуг залда бүгү хөй муң кижилер-ниң чүрөктөрүнө кызаанаш чүдүре берген чүве деп, ди-кирлеп кээр турган.

Оң соонда Коммунист партияның даалганын өзүгээр ажилчыларың чыскаалын шимээрине киришкен мен. Портреттер, лозуннар чуруп турдум. Бир-ле катан Ленин-ни чуран плакат кылдырп мейиз дааскан. Качар чуруп турган ирги мен деп аажок сеткилим хайнып турган. Ленинни катан-катан чуруп

турдум. Оң мурунда кажан-да кылдып хайныкшымын-биле бодал чорбаан кижы мен. Эскер чурутуна бээр ирги бе деп бодалымга муң-гадал-даа келер мен. Адак-тың сөөлүндө, шенелде чур-уктарымың бирээни Торезке көргүзүп көрей деп шим-тирдедим.

— О, Ленин-дир. Көгүт эки-дир, кончүг өкчү. Четпр-дун — деп, аажок түдүмү-рүп келгеш, ол мейиз чыга-лаан.

Майның чыскаалдарыңа үнүп турган, бистяң чан-ымста Москва, совет штер бар, олар чаа делегейни дем-дээ болу берген, кайтамчыгы Кызыл шөлгө хостуг болгаш чоргаар бола чуруп турарар деп, кезээде бодал чуруп тур-ган бис.

Ортан бээр эрткен чылдар-ның тургузуна Ильичниң 25 маалка портретин кылган мен. Оларның бирээзи — Ел-

сей шөлдеринде ам турары ол. Май чыскаалында Москваның Кызыл шөлүндө Мавзолейниң чамыга турган, Ильичниң аажок улуг портрети муң-муң москвалыкы болгаш аал-чылары херелдедирип тура-рын көргөш. Парижте мээд кылдып кааным бичи Кызыл шөлүндө, Парижте Ленинниң портретин үргүчү бодал көр-турдум. Сактырма, мейи оңу бодал турар, өйтмөле Елисей шөлдер-биле эрткен хөй-хөй кижилер мээң чураным Ленинниң портретин көргү-лөш, Москваны бодал чоруп турган ышкы болуп турду. Ол шөлгө чүтлө парижчилер өвөс, харын Францияның пайсымалыгына кээп турар бүгү кижилер баар болгай, оларның шүтүзүңү бодалла-рын ындаглар.

Улулар аразымың кады ажалдажылганы болгаш на-йралын быжылгаары дээр өлдүр улуг шимчээкинге бо-

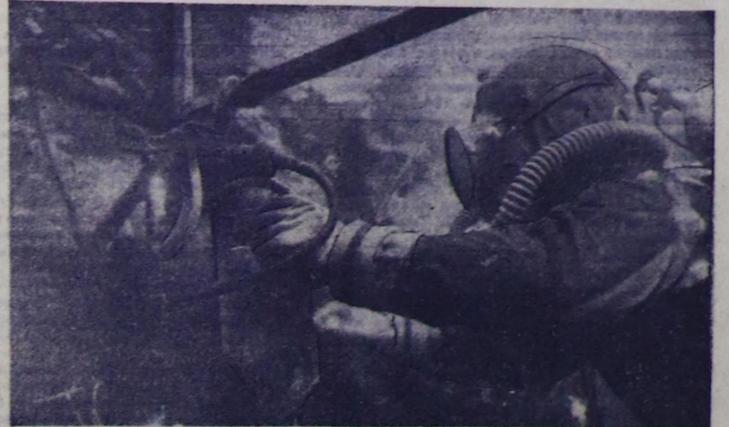
лумнун чогаалкчы аажым-биле кирип болур болганым-га өөрүү-дүр мен. Амгы те-ния чурукчунага уран чүдү-биле социал делегейге ба-раан болурун ааркы белик болгаш чаагай хүлээлге чок болгай!

Делегейде депшиятеңи бол-гаш реакцияның күштериниң демжеси чоруп турар. Париж-тиң төвүгө Ленинниң оуур-хевиринге чамдык өлөттөр хөйүнү чок-даа болгулар. Чи-жөө, чүү-бир фашисттик ара-таннар ол портретти үзээрин-даа ордоджып турганнар. Ыччалажок ажилчы конья-рың ачымында ол портрет бү-дү хевээр арткаң.

Бистяң хүлнерде Ленинниң өөрдүн бүгү делегейде тил-деп турар. Чончүг аас-кежиң, кижиз төрөлгөтениң чырыкы-лыг келер үези үнелгип болуп турар бүгү кижилер-биле. Ленин кезээ мөнгөлө кады. Бөгүп делешчи бодаллар, Ленинниң күзөлдөр Москвада, Совет Эвилелинде, комму-низм тургузуучуларыңды кай-тамчыгыт ажил-херенде сийкиңкен.

(«ПРАВДА» СОЛУНДАН.)

БАЙКАЛДА ШИНЧИЛЕЛДЕР

Чөөн Сибириниң эртинези — Байкал чер бөмбүрээниң эң терең хөлү. Байкал ховар дээр үнүш, амытанарлыг. Оң суунда чурттап турар амытаннар айма-ның дөрттүгү бир неэни чүтлө ол хөлде до-гунап турар. Эртемденнер ол хөлдү ыч-чангаш үргүчү сонуургап турар.

Ам СССР-ниң Эртемнер академиязының Сибирь салбырының халдар шинчилээр институтунун бөлүк тускай эртемчилери Байкалда амылдап турар. Олар хөлдүң чүүл-бүрү хемчээлди терең ханызында

чурттап турар дириг амытаннар аймааның төзөлгөчлөрүн шинчилээр сорулгалыг. Шинчилел бөлүгүнүң тускай телевизия де-рини бар. Ону Байкалдың дүвүнчө бады-рылтарга, терең суг амытанарын олар-ның чайгаар чурттап турар байдалыңга хайгааран көөр арганы бээр.

ЧУРУНТА: Байкал дүвүнчө телевизия аппаратын тургузуу турары.

З. БРОХАНЕНКОНУҢ фотозу. (СЭТА-ның фотехроникасы).

ЧУРУНТА: шинчээчилер лагеринде амыл хүнү ийдип тулук.

З. БРОХАНЕНКОНУҢ фотозу. (СЭТА-ның фотехроникасы).

Спорт мастери шүүлген

Пайсымалдын чурттакчы-ларынды даштанарыңа ынак черлериниң бирээзи — культу-раның болгаш даштаналы-ганың Гастелло аттыг паркы-гыңче каас-шник кетчинген кызылчалар болгаш аалчылар хүндүскүнүн он үш шак алып турда шүүжүп кирип эгелее-ди. Кижы бурду-ле Тилелдеге хүнүгө тураскааткан тыва хүреш маргылдазын көөр даш «Хүреш» стадионунче далажып турган ол.

Хүреш тываларың шаг төөгүдөн бээр ынак национал спорту. Хүрежиринге күзөлдүгөр база маргылдазын көөрүңге хандыкшыдыг кижилер кажан-даа хөй болуп келген.

Тыва хүреш сөөлү үдө улам негептер турар. Ол чүтлө де Тывада эвес Сибирь болгаш Ыраакы Чөөн чүтүтү чамдык АССР-леринде, областтарында, национал округтарында сай-зырал эгелээр. Бо черлериниң мөгелери чыдың болуп турар национал спорт талазы-биле зова маргылдааларыңа ме-дициниңгү хурежин келгенер. Зона маргылдааларыңа тыва хүрешке каш уаа ша-наадыг черлерин ап келген мөгелерге национал спорт та-лазы-биле РСФСР-нин спорт мастери атты тыпсынды док-тааткан. Ол атты республика-нын суралгы мөгелери Киров Хомушку (Бай-Тайга), Олар Сюр-оол, Доспан Найан-оол, Шогдал Хүлер-оол (үжөөдө Улуг-Хем) олар баштай ал-ганнар.

Даттыг соок хүн болза-даа стадионун олууттарын чон шагда-ла ээлептер, шак чедер-ин четтикпей манай орлар. Стадионун согу талазын-

да мөгелер девиринге белет-кени бердилер. Мында район-нарын, найсымалдын 64 улуг, 32 анык шилдик мөгелери чыгалан. Оларнын аразы-нан республикага билидир, ады-сураа алган мөгелер национал спорт талазы-биле РСФСР-нин спорт мастери Киров Хомушку (Бай-Тайга), Ооржак Апыш-оолду (Чөөн-Хемчик), Василий Базыр-Та-рааны (Улуг-Хем), Ооржак Кара-Катты (Кызыл), Ооржак Сандашты (Танды) болгаш өк-келериң-даа ырактан-на та-шып олур бис.

14 шак Тилелдег хүнүгө тураскааткан республиканың бирги чери даш тыва хүреш маргылдаазың эгелээрин чар-лапты. «Дөге баарың» аял-гасы стадионга чангылаңды үнөргө, мөгелер чүткү болган девириниңгү четтиккен.

Хүреш эгелөөн. Баштайгы салыңдан спортчу демисел шыгыны болган. Мыдыг бол-бас аргажок. Республиканың эң шилдик мөгелери чыгалан-на болгай. Оларнын аразы-нда тыва хүрешке мерге-жилдиң, арга-дуржулгалыг хооуунарын өзү орап аны-яктарга чедир кымнары чок дээр. Мыдыг улуг маргылдаага келгенер чүтлө саңга кирер дээр эвес район-ун, хоорайнын спортчу ал-дарын камгалары-биле хү-решкен. Мычангаш кижы бу-рду-ле шаанаадыг черлерин амыр сорулгалы тодааргай.

Бирги, ийги салыңга хоо-чун-даа, анык-даа мөгелер боттарының онгаларын оқтап ап турлар, амдызында кым-нын шугдурин, шаңалдыг черлерин аларын баш буруш-

гаар чыгаалаары берге. Он алды шилдик мөгелер арткаң. Ушкү салыг агадеди. Ам-на шыраак мөгелер моон илереп үнөр. Кызылдын тө-лөөзи Александр Гончаровтун хурежин чон согуурга-биле көргөн. Анык мөге тыва хү-решке мергежин ораар тодар-лай болган. Бо уаада Эрлин-нин мөгени Ловалдай Темир-оолду ол оқтап алды. Николай Седин (Бай-Тайга) бо хүн ба-гай эвес хүрешке. Республи-каның шыраак мөгелери Вик-тор Довалыгин (Чөөн-Хем-чик), саңбога спорт мастери Юрий Монгушту (Танды) ол чиник октаан. Бо салыңга Се-дин дуржулгалыг мөге Ооржак Апыш-оолга таваргы берди. Баштайгы минутаарда Нико-лай оонаан каш уаа оқтаар чаккан, ыччал-даа күш чет-пейн берган. Каа-Хем район-ун анык мөгени Салчак Даш-оол болууну туурланык-чынын оқтап алган, өзүп орап шыраак спортчу дээрин хөйгө көргүскөн.

Сес мөге арткаң: Киров Хо-мушку (Бай-Тайга), Василий Базыр-Тараа (Улуг-Хем), Сал-чак Даш-оол (Каа-Хем), Сер-гей Сат, Куулар Бады-Очур, Ооржак Апыш-оол (шүтүзү Чөөн-Хемчик), Александр Го-нчаров, Ооржак Кара-Кат (ий-лөө Кызыл).

Бешки салыг эгелөөн. Ки-ров Хомушку Куулар Бады-Очурну эгинден тууап алган, кезек долгандыг кылган турган, садатрайыңа чая тулупту. Василий Базыр-Та-рааны анык эр Салчак Даш-оол дыка девиреткен, ыччал-даа хөнертен буттан алып-кан. Ооржак Кара-Кат, Сергей

Сат боттарының онгаларын оқтап алды.

Күштүглериниң күштүү дөрт мөге арткаң.

Мөгениң маймы кадырык джир болгай, кым шугдурин баш удуру чыгаалаары берге. Кайы мөге эки белеткедиг, тыва хүрештин алды арга-зын, беш мөгезип байр до-дур ол-ла шугдур. Алаа олур-ган кезек көрүтүлөр шак ы-дыг түнелди үндүдүлөр. Оларга кым-даа каттыжар.

Музыка чангаланып үндү, дөрт мөге хурежирин-биле те-вий келдилер.

Киров Хомушку биле Оор-жак Кара-Кат ачыр-дачыр тут-ту берди. Көрүкчүлөрүн ки-лөөнгейи бо ийи мөгө. Хо-мушку оонаан бир чая туткаш, дымчмай барды. Ийи дугаар катаптаарга, Ооржак спорт мастериңиң күштүг холлары-нын айы-биле барып ушту. Сергей Сат карак чивеш дээр аразында Василий Базыр-Та-рааның будундан ала-даа, күш четпейн берган. Мөгелер элзеп тутчуп турган соонда хөнертен Василий чая туулкан.

Зонага болгаш республикага каш уаа шугдур, шаңалдыг черлерин чангыс уаа эвес ап чоран ийи шилдик мөге оожум чараш дөңү үнүп келгеш, хурежин эгелей берген. Кампагай Базыр-Тараа-Хомушкуну эгинден алган, бир уаа долгайты шөлпөй-неп көргөн, серт-даа дивээр. Каш секунда үргенде спорт мастери Василийни тепши-лаан, оң талазыңга чая ту-дулкан. Базыр-Тараа болууну ужуп калганын безин эскер-бей берган.

Национал спорт талазы-биле РСФСР-нин спорт масте-ри Киров Хомушку Тилелдег хүнүгө тураскааткан маргыл-даага (эрткен чылым база) шүүлген. Борта хүрешкен мөгелерин өң-не улуг намызы Хомушку болган. Ыччал-даа кымга-даа оқтапкан. Ол че-дициниңниң чамдык, спорт-чуну мергежилдин белидерин-ге доктамап кичээтгей сал-лы турарылы.

Василий Базыр-Тараа үжүрлөшкөн, Ооржак Кара-Кат, Сергей Сат ушкү-дөрткү черлерин алган. Шүүлген бол-гаш моон үстүндө ады кирген мөгелер республиканың спорт комитетиниң дипломнары, өр-тектик белестер-биле шаңна-каң.

Тилелдег хүнүгө турас-кааткан 32 анык мөгениң хү-режинде Максим Дажываа (Тес-Хем) шүүлген, Сергей Чакчын (Зырян) үжүрлөш-көн.

Х. ТААН-ООЛ.

ЧУРУНТА: оң талазындан шүүлген мөге Киров Хомуш-ку, үжүрлөшкөн Василий Ба-зыр-Тараа, ушкү-дөрткү черин алган Ооржак Кара-Кат.

А. СОДУНАМНЫҢ фотозу.

Хостуг шакта номчуңар! Медицина тилеэн

● ЛИМА. Перу найсы-малдын бир эмнегезиниң кез-ер амчилери кончүг нарын операцияны кылган — оза-онанка таварышкаш, хөлүн үе тырттырган кижиниң хо-лун тулаштыр даараан.

Операция үш шак үргү-чүлөө: амчилер шыңгал эътчи, нервилери болгаш дыка бичи дамкарлары ту-луштур даараан. Оон соонда каш хүннер иштинде эгелей берген гангренга (каа дам-чышыкымы баксараарга өт өлүгүлөи бээринге) удуру дем-сел үргүчүлөөн. Түнелкиде медицина тилеэн.

Амгы үдө аарыг кижы сегип турар. Оон солгай та-лазы холу (эгин ооруундан үзүлгөн) таарымчалыг кыл-дыр тутчу берген. Ыччал-даа оон эки нимчегити болу-рунга катан тургузар тускай эмнээшкениң уламчылаары негеттинип турар.

Языты-мелегейлер көжүүшкүнү

● СИДНЕЙ. Австралияның эрик чогуу сутларында дала-нын канчаар-даа аажок улуг языты-мелегейлери көжүп кээп турар апарган. Далай-дан көзүп турар чамдык «салчылаарың» узун дүртү 3 метр, делениң 750 кг аажык болуп турар.

Эртемденнериниң медеглээ-ни өзүгээр аларга, ол амы-танарын Австралияге ындүг аптылыг көжүүшкүнү бир дугаар болуп турар.

Чурукчу өг-бүлө

● БУХАРЕСТ. Румыния-ның Дрөгөлешти-Олт хоорайында чурукчу өг-бүлө чур-тап турар. Өг-бүлениң эр ээзи — Траян Зоролиу — чурукчу, скульптор болгаш график. Оон чогаалкчы ажалдарып Румынияның ял-зы-бүрү хоорайларында дел-гөн болгаш улуг чедишкы-лыг болган. Траяның адайы Стеля — амчи сөзсөзү, уран дааранылгага хандыкшыдыг. Оон даараан панояары ховар даш чараш болгаш белик мергежилдиг күтөскөн болуп турар.

Улуг уруу — Лиляна чеди харлымындан эгелеп чуруп өөрөгөн. Зоролиуну өг-бү-лениң эд бичи кижигүнери, он харлыг ийстер Крети-ан болгаш Габриель аква-рель болгаш үс-биле чуруп шыдаар. Оларнын ажалдарын Бухарестте, Румынияны өскө-даа хоорайларыңа база даштыкыга делгөөн.

(СЭТА).

Тываның көдээ ажал-агыг техникуму 1974-75 өөредилге чылында кирип өөренир болгаш бот-өөредилгелиг салбырларга сургуулар хүлээп ал-рын чарлап тур.

КИРИ ӨӨРЕНИР САЛБЫРГА ӨӨРЕНИРИНИҢ ХУСААЗЫ:

Агрономия салбырыңа—3,5 чыл.
Зоотехния салбырыңа—3,5 чыл.
Ветеринария салбырыңа—3,5 чыл.
Бухгалтер үчүдүнүң салбырыңа—2 чыл 10 ай.
Көдээ ажал-агыг механизациязынын салбыры-га—3 чыл 10 ай.

БОТ-ӨӨРЕДИЛГЕЛИГ САЛБЫРГА:

Зоотехнияга—5 чыл.
Көдээ ажал-агыг механизациязыңа—5 чыл.
Бухгалтер үчүдүңа—4 чыл.
Хүлээп аларының негелдези бүгү техникумна-рын-биле бир дөмей. Колхозтардан болгаш совхоз-тардан өөредип чорутканнарын техникумга кон-курстан дашкаар хүлээп алыр.

Техникумга өөренири-биле билдиринишкин бер-генер орус дылга (диктант), математикага (аас-биле) экзамен дужаар.

10-гу классты доосканнарын орус дылга бол-гаш литературага (сочинение), математикага (аас-биле) он чыл школазының хемчээли-биле эк-замен дужааткаш, 2-ги курска хүлээп алыр.

БИЛДИРИШКИНГЕ КОЖАР ЧҮҮЛДЕР:

а) Билиниң дугайында херечилел (бодун).
б) Автобиография.
в) № 286 хевириниң медицина шыңзылгазы.
г) 3х4 см хемчээлдиг үш фото-чурук.

Билдиринишкениң 1974 чылдын июнь 1-ден июль 31-ге чедир хүлээп алыр.

Кирериниң экзаменнерин август 1-ден 20-ге че-дир дужаар. Техникумнун хүндүскү салбырыңа киргеннерин нинти чурум өзүгээр стипендия-биле хандырар.

Тыва националдыг совхозтар ажалчынарнын болгаш колхозчуларын уругаларын өг-бүлениң материалдыг байдалынын дугайында шыңзылга бергенде, күрүнени бүрүя хандырылгасыңга хү-лээп алыр.

Техникумнун адреси: Кызыл-хоорай, Ленин ку-думчузу, бажын № 5.

ТЕХНИКУМНУҢ ДИРЕКЦИЯЗЫ.

Таварылга ЧЕР АДААНГА ЧЕДИ ШАКТА

Чер адаанче үттеп кириген өң-гарже ийи харлыг оол барып дү-кен. Томскиде медицинаның дүргө дуза чедирер станциязының эмчиңи Н. И. Нарльханов аңда чедип көр-гө, оолдун амы-тынын алды дээр тускай бригада шагда-ла амылдап эгелей берген болган.

Слава Алексеев бодунуң авазы-биле париктың ужуңда хем ындыңга агаарлап чоран чүве-дир. Бөмбүң тап, чүгүрүп чораш, ол, чеди метр ханы чер адаанче ойлап дүмө бер-ген. Тар үттен кижы ушуп алары дыкка берге, ыччангаш оолдун амы-тынын алып дээр амылдарны чору-дуп турар үдө эчилер оң чүтлө өлү березинге эргежон чугула чүл-дөрүн кылып турган.

Славаның амы-тымы дээр амыл чеди шак үргүчүлөөн. Бригада ке-жигүнеринге немештир политехни-ка институтун студентилери бол-гаш шериңниң харылза училещи-нин курсантылары база чедип кел-ген.

Ойлап кирген үттен бир метр че-ге экватортар ханы өңгарны кызып эгелээм. Оң соонда кижилер хуу-рек туткан, ийи үтү адаанан (бол-дуң чыткан черинин думундан) ту-лаштуруп эгелээм. Озаарымчалыг болуру-биле сөөлүг сантиметр черин бичен-биле үттээм. Эмчилер ол үе-де чер адаана оолче нислородту док-таамал дамчыдып, шонолад болгаш ийи сүттү бадырып турган. Димиң бичини Слава чер адаанга чеди шак-

ты эки эрттирген: ол авазы-биле чугалаанып, сүт иңип, шонолад чип турган, ыччал-даа адан соонда угаанын ышкыныпкан.

Бирги урутар эмнегезинге оолду экилгеш, шимчип көөргө, ол улуг багылганмаан, ыччал-даа органи-ки теринин докган болган. Эмчи-лер кылза чогуру-бүгү-ле чүүлдерин кылган, кезип эмизер эмнегезин эр-гелечким В. М. Лопуховтун дым-натканын өзүгээр аларга. Славаның надыны жижип турар, оң амы-ты-ныңа ондактыг хире чүве чок бо-луп берген.

К. МИРОШНИЧЕННО,
СЭТА-нын морр.
ТОМСК.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: МАКС 667090

Бызда Шеткин-Бравченко күтүчүзү, бажын № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ. Редакторун 24-63, редакторун ораакчыларыңы 35-24, пропаган-да калдыны 23-54, харымсалгалык секретарыңы 23-35, партиязы амырал калдыны 37-13, культура калдыны 23-54, көдээ ажал-агыг калдыны 21-47, үлөттү калдыны 22-64, газал калдыны 41-27, информация база совет тургузу калдыны 20-60, бухгалтерияны 31-75, корреспондтарыңы 27-41. Солун келбей барганга 32-75 телефонга долаар.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР
Тараж 16056 ЧАГЫҢ № 670